

УДК 159.923:338.242.2:338.48

Березовська Л.І.

ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Березовська Л.І. Психологічна характеристика конкурентоздатності майбутнього фахівця туристичної галузі. У статті представлено результати дослідження конкурентоздатності майбутніх фахівців туристичної галузі. Емпірично визначено, що майбутні фахівці туристичної галузі в основному високо мотивовані до успіху у професійній діяльності; готові йти на розумний, виважений ризик. Показано, що в опитаних студентів з високим рівнем мотивації до успіху виявляється високий рівень комунікативних та організаторських здібностей. Психологічними характеристиками конкурентоздатності майбутнього фахівця туристичної галузі є висока мотивованість до успіху, готовність до розумного, виваженого ризику, комунікабельність та організованість. Зазначено, що для формування та розвитку конкурентоздатного фахівця туристичної галузі в системі підготовки використовують соціально-психологічні тренінги.

Ключові слова: конкурентоздатність, фахівці туристичної галузі, мотивація до успіху, ризик, комунікативні здібності, організаційні здібності.

Березовская Л.И. Психологическая характеристика конкурентоспособности будущего специалиста туристической отрасли. В статье представлены результаты исследования конкурентоспособности будущих специалистов туристической отрасли. Эмпирически определено, что будущие специалисты туристической отрасли в основном высоко мотивированы на успех в профессиональной деятельности; готовы идти на разумный, взвешенный риск. Показано, что у опрошенных студентов с высоким уровнем мотивации к успеху оказывается высокий уровень коммуникативных и организаторских способностей. Психологическими характеристиками конкурентоспособности будущего специалиста туристической отрасли является высокая мотивированность на успех, готовность к разумному, взвешенному риску, коммуникабельность и организованность. Отмечено, что для формирования и развития конкурентоспособного специалиста туристической отрасли в системе подготовки используют социально-психологические тренинги.

Ключевые слова: конкурентоспособность, специалисты туристической отрасли, мотивация к успеху, риск, коммуникативные способности, организационные способности.

Постановка проблеми. В сучасній Україні швидкими темпами розвивається туристична сфера як високоприбуткова, потенційно конкурентоспроможна галузь економіки країни. Згідно з даними Державної служби статистики України впродовж 2017 року 2806426 туристів обслуговували туроператори та турагенти, з них 39605 іноземних туристів, 2289854 туристів-громадян України, які виїжджали за кордон, та 476967 внутрішніх туристів [13].

Кабінетом Міністрів України видано розпорядження «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» від 16 березня 2017 р. № 168-р. У ньому зазначається, що за оцінкою Всесвітньої туристичної організації ООН (ЮНВТО), внесок туризму до світового валового внутрішнього продукту з урахуванням непрямого ефекту становить 10%. Загальна кількість робочих місць, що прямо або опосередковано стосуються сфери туризму, становить 11% [11].

Розвиток туризму в умовах глобалізації і інформатизації соціально-економічних відносин суттєвим чином змінює підходи до професійної підготовки фахівців туристичної галузі. Сучасні соціально-економічні завдання, динамічний розвиток сучасних технологій, гостра конкуренція на ринку туристичного продукту, високий рівень вимог споживача щодо якості послуг вимагають якісної підготовки майбутніх працівників туристичної галузі. А це у свою чергу дасть можливість їм бути конкурентоздатними на ринку праці, що пропонує дана галузь економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літературних джерел показав, що висвітлення теоретичних, методологічних, загальнометодичних питань конкурентоздатності майбутніх фахівців зробили О. Грیشнова, М. Кримова, О. Кузьміна, Л. Лісогор, О. Мельник, О. Романовський, М. Семикіна, О. Цимбал та інші дослідники. Конкурентоздатність людини як економічного суб'єкту стали предметом дослідження у працях Л.Г. Азоева, А.В. Алексеевої, Л.В. Галаган, Л.М. Карамушки, Н.В. Кудикіної, Л.М. Мітіної, М.В. Семикіної, О.А. Філь, В.П. Хапілової та інших. Психологічні аспекти цієї проблематики розкриті О. Білоус, А. Ваврик, Л. Галаган, В. Івкіним, Л. Карамушкою, Л.Мітіною, В. Рибалкою, Ю. Тюріною, О. Філь та іншими [2; 4; 6; 7; 10; 14].

Конкурентоздатність особистості забезпечує швидку адаптацію до навколишнього світу, готовність успішно виконувати професійну та інші види діяльності за найвищими стандартами, а також здатність генерувати нові оригінальні ідеї, аргументувати їхню важливість для соціального, професійного, особистісного розвитку й створювати умови для їхнього ефективного втілення [3; 4].

Конкуренцію як рушійну силу розвитку суспільства можна розуміти як процес, за допомогою якого люди отримують та передають знання, як суперництво нового інноваційного зі старим, традиційним.

Позитивне ставлення до конкуренції сприяє формуванню потреби ставати або залишатися конкурентоздатною особистістю.

Л.М. Карамушка, О.А. Філь виділяють основні характеристики конкурентоздатної особистості. До них належать: потреба в досягненнях (подальшому розвитку), потреба в незалежності (автономії), вміння йти на розумний (зважений) ризик, цілеспрямованість та рішучість, схильність до творчості (творчі здібності/нахили) [7].

На основі аналізу наукової літератури, враховуючи сутність конкурентоздатності особистості, конкурентний характер розвитку туристичної галузі та психологічні характеристики фахівця туристичного бізнесу можемо зазначити, що конкурентоздатність майбутніх фахівців туристичної галузі – це здатність швидко й безболісно адаптуватися до постійних змін суспільно-економічних умов, бути спрямованим на досягнення, мати потребу в автономії, бути цілеспрямованим та рішучим, вміти йти на розумний ризик [7].

Метою цієї статті є аналіз психологічних характеристик конкурентоздатного майбутнього фахівця туристичної галузі.

Виклад основного матеріалу і результати дослідження. Дослідження конкурентоздатності здійснено на базі Мукачівського державного університету Закарпатської області. Вибірка досліджуваних складала 75 студентів спеціальності «Туризм».

Оскільки конкурентоздатність – це спрямованість на досягнення, успіх, то для її виміру було застосовано методика діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса. Вміння йти на розумний ризик продіагностовано за методикою діагностики міри готовності до ризику Шуберта. З метою визначення потенційних здібностей до організації справи та вміння комунікувати методика дослідження комунікативних та організаторських здібностей (КОЗ-2) [9].

Успіх майбутніх фахівців туристичної галузі у значній мірі залежить від мотивації, що розуміється як процес спонукання людей до праці, який передбачає використання мотивів поведінки людини для досягнення особистих цілей або цілей організації. Поведінка людини визначається мотивами, що є внутрішньою спонукальною силою, яка примушує людину до здійснення певних дій або поводити себе певним чином [1]. Безумовно, важливими аспектами є гідна оплата праці, преміювання, винагороди, кар'єрне зростання, тобто все те, що є зовнішніми мотивами. Проте для успішної діяльності у туристичній галузі необхідними є і внутрішні мотиви особистості, налаштованість самої людини на працю.

Розглянемо результати дослідження за методикою діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса, що надано в *табл. 1*.

Таблиця 1

Мотивація до успіху майбутніх фахівців туристичної галузі

Мотивація до успіху, рівні	Кількість осіб	%
Дуже високий	22	29,3
Помірно високий	31	41,3
Середній	21	28
Низький	1	1,3

Так, у групі опитаних нами виявлено 29,3% майбутніх фахівців туристичної галузі з дуже високим рівнем мотивації до успіху, 41,3% з високим та 28% із середнім рівнями. Тобто спрямованість на успіх, надія на нього, мотивація досягнути у майбутній професійній діяльності сприятимуть формуванню конкурентоздатності. Адже це спонукатиме майбутніх фахівців туристичної галузі до самовдосконалення, до пошуків шляхів для професійного зростання.

Особливий вплив на досягнення успіху має гнучкість особистості, яка дає можливість вийти за рамки соціальних обмежень, стереотипів, розкрити свій потенціал, виявити креативність у вирішенні визначених завдань. Мотивація досягнення спонукає людину шукати нові способи застосування своєї енергії, здібностей та сил, якщо ті, хто навколо, заохочують успішність такого пошуку.

Однак, варто зауважити, що досягнення успіху регулюють певні фактори. Так, Ю.Ф. Пачковський [12] зазначає, що до них належать особистісні та соціальні фактори. До особистісних факторів віднесено індивідуально-психологічні фактори (індивідуально-психологічні та ділові якості, потреби, інтереси, соціальні установки, цінності особистості, мотивація досягнення, здібності особистості, психологічна гнучкість, рівень домагань, активність), статусні характеристики особистості (стать, вік, рівень освіти, знань та досвіду, професіоналізм, моделі поведінки, дохід, статус особистості в суспільстві), а також соціальні фактори (економічна та політична ситуація в країні, правове та соціокультурне середовище, інститут освіти, особливості ринку праці).

На розвиток індивідуально-психологічних факторів та статусних характеристик майбутні фахівці туристичної галузі можуть як самі безпосередньо впливати, так і їм може надавати допомогу держава. Так, у розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» від 16 березня 2017 р. № 168-р. [11] зазначено, що однією із основних стратегічних цілей розвитку сфери туризму та курортів є організація системи якісної підготовки, перепідготовки та підвищення

кваліфікації фахівців туристичного супроводу та обслуговування, інших професій сфери туризму та курортів. Основними напрямами реалізації Стратегії за напрямом «Розвиток людських ресурсів» є удосконалення системи професійної підготовки фахівців сфери туризму та курортів та інших сфер діяльності, пов'язаних із туризмом, що сприятиме підвищенню рівня професійної підготовки фахівців у сфері туризму та курортів та якості обслуговування споживачів туристичних послуг. Що в свою чергу сприятиме формуванню та розвитку конкурентоздатності фахівців туристичної галузі в процесі майбутньої професійної діяльності.

Соціетальні фактори, що регулюють досягнення успіху у професійній діяльності, значною мірою забезпечує держава. Так, метою реалізації Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року є формування сприятливих умов для активізації розвитку сфери туризму та курортів згідно з міжнародними стандартами якості та з урахуванням європейських цінностей, перетворення її на високорентабельну, інтегровану у світовий ринок конкурентоспроможну сферу, що забезпечує прискорення соціально-економічного розвитку регіонів і держави в цілому, сприяє підвищенню якості життя населення, гармонійному розвитку і консолідації суспільства, популяризації України у світі [12]. Це свідчить про потужні наміри та кроки держави у підтримці та розвитку туристичної галузі і, отже, створення сприятливого середовища для конкуренції. А це, в свою чергу, ставить питання перед майбутніми фахівцями туристичної галузі щодо їхньої конкурентоздатності.

Однією з психологічних характеристик конкурентоздатної особистості є вміння йти на розумний, виважений ризик. У психології ризик розуміється як висока ймовірність появи небажаних наслідків, втрат. Це стан між двома полярними випадками – впевненістю і невизначеністю; ситуація, що дозволяє виявити не тільки можливі наслідки кожного варіанта прийняття рішення, але і ймовірність їхньої появи. При цьому серед основних причин невизначеності можна відзначити неясність ситуації і можливих результатів, а також ролі людини, що приймає рішення. Однак, у сучасних реаліях розвитку туристичної галузі майбутній фахівець розуміє, що потрібно йти на ризик у професійній діяльності. Але цей ризик повинен бути виваженим та розумним.

Проаналізуємо результати методики діагностики міри готовності до ризику Шуберта, які дозволяють представити загальні дані: із опитаних студентів 30,6% мають низький рівень готовності до ризику, 14,6% – високий та 53,4% – середній рівень. Отже, більше половини майбутніх фахівців туристичної галузі готові до помірною, виваженого ризику у майбутній професійній діяльності, що свідчить про їхню конкурентоздатність. Показники готовності до ризику залежно від міри мотивації на успіх представлено в *табл. 2*.

Таблиця 2

Готовність до ризику майбутніх фахівців туристичної галузі

		Готовність до ризику, рівень					
		Високий		Середній		Низький	
		К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%
Мотивація на успіх, рівні	Дуже високий	4	5,3	14	18,7	4	5,3
	Помірно високий	7	9,3	15	20,0	9	12,0
	Середній	0	0,0	11	14,7	10	13,3
	Низький	0	0,0	1	1,3	0	0,0

Аналіз отриманих даних показав, що із дуже високим рівнем прояву мотивації на успіх майбутні фахівці туристичної галузі переважно мають середній, помірний рівень прояву ризику. Щодо помірно високого рівня мотивації на успіх, то тут дані трохи зміщуються у відсотковому відношенні – з високим та низьким рівнем ризику є значно більше опитаних. Та із середнім рівнем прояву спрямованості на успіх готові до ризику тільки на середньому та низькому рівнях. Отримані дані підтверджують положення Т. Елерса: особистість, у якої переважає мотивація до успіху, вважає за краще середній або низький рівень ризику [4; 9]. Їй властиво уникати високого ризику. При сильній мотивації до успіху, надії на успіх зазвичай скромніші, ніж при слабкій мотивації до успіху, однак такі люди багато працюють для досягнення успіху, прагнуть до успіху

Отримані результати свідчать, по-перше про неготовність до необдуманого, високого ризику при дуже високій мотивації до успіху, по-друге, про готовність до обдуманого, виваженого ризику значної кількості студентів, що вибрали туристичну галузь як професійну діяльність. Зазначена характеристика дозволяє студентам вже зараз, у процесі навчання, розвивати свою конкурентоздатність.

Туристична галузь – це галузь економіки, яка є успішною завдяки взаємодії людей. Ця галузь вимагає як постійного спілкування не тільки на рідній мові, а і на інших мовах, адже як в нашу країну приїжджають іноземці, так і наші громадяни виїжджають з метою туризму в інші країни. Також важливим для фахівця туристичної галузі є вміння організувати себе, а нерідко – і свою справу, що вимагає значних організаційних здібностей. Вміння спілкуватися, налагоджувати контакти, будувати вербальні та невербальні комунікації, вміння спланувати та організувати впливає на успішність фахівця даної галузі, що в свою чергу робить його конкурентоздатним. Результати дослідження комунікативних та організаторських здібностей за методикою КОЗ-2 представлено в *табл. 3*.

Комунікативні та організаторські здібності майбутніх фахівців туристичної галузі

		Мотивація на успіх, рівень							
		дуже високий		помірно високий		середній		низький	
		К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%
Комунікативні здібності, рівні	д. високий	4	5,3	9	12	3	4,0	0	0,0
	високий	5	6,7	5	6,7	2	2,7	1	1,3
	середній	2	2,7	6	8,0	3	4,0	0	0,0
	н. від середнього	4	5,3	6	8,0	4	5,3	0	0,0
	низький	7	9,3	5	6,7	8	10,7	0	0,0
Організаційні здібності, рівні	д. високий	5	6,7	7	9,3	4	5,3	1	1,3
	високий	3	4,0	5	6,7	4	5,3	0	0,0
	середній	2	2,7	2	2,7	0	0,0	0	0,0
	н. від середнього	2	2,7	7	9,3	3	4,0	0	0,0
	низький	1	1,2	10	13,3	11	14,7	0	0,0

Отже, біля 50% опитаних нами студентів, що мають високий та помірно високий рівень мотивації на успіх виявляють дуже високий та високий рівні комунікативних та організаційних здібностей. Вони не губляться у новій обстановці, виявляють ініціативу у спілкуванні, із задоволенням беруть участь в організації заходів, здатні прийняти самостійне рішення у скрутній ситуації. Оскільки, вміння будувати комунікацію та організувати справу сприяє особистості бути конкурентним на ринку праці, то можемо констатувати, що половина майбутніх фахівців туристичної галузі вже є зараз конкурентоздатними на ринку праці.

У той же час біля 70% студентів, що склали групу із середнім рівнем мотивації на успіх, виявляють нижче від середнього та низький рівні комунікативних та організаційних здібностей. Вони не прагнуть до спілкування, почувають себе скуто в новому колективі, відчують труднощі у встановленні контактів з людьми, погано орієнтуються в незнайомій ситуації, не відстоюють свою думку, прояв ініціативи в діяльності вкрай занижена, у багатьох справах вони воліють уникати прийняття самостійних рішень. Така частина майбутніх фахівців туристичної галузі, що має низький рівень комунікативних та організаційних здібностей, не є поки що конкурентоздатною на ринку праці.

Отримані емпіричні результати свідчать про те, що для формування та розвитку конкурентоздатного фахівця туристичної галузі у системі підготовки важлива роль повинна бути відведена психологічним дисциплінам, в тому числі і активним, практичним методам. Одним із таких методів є психологічний тренінг (Н.Н. Богомолва, Ю.Н. Емельянов, А.Г. Ковальова і Л.А. Петровська, В.П. Захарова і Н.Ю. Хрящева). Дослідження ряду авторів свідчить про те, що соціально-психологічний тренінг є ефективним методом навчання і впливу на особистість, оскільки внутрішній механізм його розгортання несе стійкий інтелектуальний, моральний і емоційний вплив на кожного учасника, а в процесі тренінгу відбувається не тільки розвиток особистості учасника, але й формування різного комплексу вмінь, підвищення продуктивності в творчій, пізнавальній і професійній діяльності. К. Левін [8] стверджував, що більшість ефективних змін в установках особистості відбуваються в груповому, а не в індивідуальному контексті.

Саме тому для підвищення мотивації до успіху, рівня комунікативних та організаційних здібностей з майбутніми фахівцями туристичної галузі систематично поза межами навчального процесу проводяться соціально-психологічні тренінги.

Висновки. Аналіз результатів дослідження уможливило зробити наступні висновки:

- майбутні фахівці туристичної галузі в основному високо мотивовані до успіху у професійній діяльності;
- студенти-туристи більшою мірою готові йти на розумний, виважений ризик;
- в опитаних з високим рівнем мотивації до успіху виявляється високий рівень комунікативних та організаторських здібностей.

Психологічними характеристиками конкурентоздатності майбутнього фахівця туристичної галузі є висока вмотивованість на успіх, готовність до розумного, виваженого ризику, комунікабельність та організованість.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у розробці та проведенні соціально-психологічних тренінгів із майбутніми фахівцями туристичної галузі з метою підвищення мотивації до успіху та розвитку комунікативних та організаторських здібностей.

Список використаних джерел

1. Абрамов В.М. Мотивація і стимулювання праці в умовах переходу до ринку / В.М. Абрамов, В.М. Данюк, А.М. Колот. – О. : ОКФА, 1995. – 96 с.
2. Алексеева А.В. Професійна конкурентоздатність особистості: психологічний аспект / А.В. Алексеева // Психологія праці та управління : зб. наукових праць VI Міжнародної науково-практичної конференції. – К., 2009. – Част. 1. – С. 147–153.
3. Варій М.Й. Психологія особистості / В.Й. Варій. – К. : ЦУЛ, 2008. – 592 с.

4. Ваврик А. Професіоналізм та конкурентоздатність особистості: психолого-соціальні аспекти / А. Ваврик // Демократичне врядування. – 2013. – Вип. 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2013_12_10
5. Веснин В.Р. Менеджмент персонала / В.Р. Веснин. – М. : Элит-2000, 2003. – 304 с.
6. Галаган Л.В. Психологічні аспекти конкурентного характеру підприємницької діяльності / Л.В. Галаган // Актуальні проблеми психології. Т. 1: Організаційна психологія. Соціальна психологія. Економічна психологія : зб. наук. праць / за ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. – К. : А.С.К. 2012. – Ч. 33. – С. 129–139.
7. Карамушка Л.М. Формування конкурентоздатної управлінської команди (на матеріалі діяльності освітніх організацій) : монографія / Л.М. Карамушка, О.А. Філь. – К.: Фірма «ІНКOS», 2007. – 268 с.
8. Левин К. Теория поля в социальных науках / К. Левин. – СПб., 2000. – 365 с.
9. Пашукова Т.І. Практикум із загальної психології / Т.І. Пашукова, А.І. Допіра, Г.В. Дьяконов / за ред. Т. І. Пашукової. – [2-ге вид., стер.]. – К. : Знання, КОО, 2006. – 203 с.
10. Підготовка конкурентоспроможної управлінської гуманітарно-технічної еліти : монографія / О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов, Т.В. Гура та ін. / за заг. ред. О.Г. Романовського та О.С. Пономарьова. – Х. : НТУ «ХПІ» ; Видавець Савчук О.О., 2014. – 324 с.
11. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168 р. «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/249826501>
12. Соціологія і психологія [Текст] : навч. посіб. / за ред. Ю.Ф. Пачковського. – К. : Каравела, 2009. – С. 267.
13. Туристичні потоки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Філь О.В. Психологічні характеристики конкурентоздатності безробітних-майбутніх підприємців / О.В. Філь, Л.В. Галаган // Вісник післядипломної освіти. – К., 2009. – Вип. 13. – Ч. 2. – С. 313–320.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Abramov V.M. Motyvatsiia i stymulivannia pratsi v umovakh perekhodu do rynku / V.M. Abramov, V.M. Daniuk, A.M. Kolot. – O. : OKFA, 1995. – 96 s.
2. Alieksieieva A.V. Profesiina konkurentozdatnist osobystosti: psykholohichni aspekt / A.V. Alieksieieva // Psykholohiia pratsi ta upravlinnia : zb. naukovykh prats VI Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii. – K., 2009. – Chast. 1. – S. 147–153.
3. Varii M.I. Psykholohiia osobystosti / V.I. Varii. – K. : TsUL, 2008. – 592 s.
4. Vavryk A. Profesionalizm ta konkurentozdatnist osobystosti: psykholoho-sotsialni aspekty / A. Vavryk // Demokratychnе vriaduvannia. – 2013. – Vyp. 12 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2013_12_10
5. Vesnin V.R. Menedzhment personala / V.R. Vesnin. – M. : Jelit 2000, 2003. – 304 s.
6. Halahan L.V. Psykholohichni aspekty konkurentnoho kharakteru pidpriemnytskoi diialnosti / L.V. Halahan // Aktualni problemy psykholohii. T. 1: Orhanizatsiina psykholohiia. Sotsialna psykholohiia. Ekonomichna psykholohiia : zb. nauk. prats / za red. S.D. Maksymenka, L.M. Karamushky. – K. : A.S.K. 2012. – Ch. 33. – S. 129–139.
7. Karamushka L.M. Formuvannia konkurentozdatnoi upravlinskoï komandy (na materialii diialnosti osvitynih orhanizatsii) : monohrafiia / L.M. Karamushka, O.A. Fil. – K.: Firma «ІНКOS», 2007. – 268 s.
8. Levin K. Teoriia polja v social'nyh naukah / K. Levin. – SPb., 2000. – 365 s.
9. Pashukova T.I. Praktykum iz zahalnoi psykholohii / T.I. Pashukova, A.I. Dopira, H.V. Diakonov / za red. T. I. Pashukovoi. – [2-he vyd., ster.]. – K. : Znannia, KOO, 2006. – 203 s.
10. Pidhotovka konkurentospromozhnoi upravlinskoï humanitarno-tekhnicnoi elity : monohrafiia / O.H. Romanovskiy, O.S. Ponomarov, T.V. Hura ta in. / za zah. red. O.H. Romanovskoho ta O.S. Ponomarova. – X. : NTU «KhPI» ; Vydavets Savchuk O.O., 2014. – 324 s.
11. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16 bereznia 2017 r. № 168 r. «Pro skhvalennia Stratehii rozvytku turizmu ta kurortiv na period do 2026 roku» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/249826501>
12. Sotsiolohiia i psykholohiia [Tekst] : navch. posib. / za red. Yu.F. Pachkovskoho. – K. : Karavela, 2009. – S. 267.
13. Turystychni potoky [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Fil O.V. Psykholohichni kharakterystyky konkurentozdatnosti bezrobitnykh-maibutnykh pidpriemtsiv / O.V. Fil, L.V. Halahan // Visnyk pisliadyplomnoi osvity. – K., 2009. – Vyp. 13. – Ch. 2. – S. 313–320.

Berezovska, L.I. Psychological characteristics of future tourism specialists' competitiveness. The article presents the results of empirical research on the competitiveness of tourism students.

The development of the tourism business is regulated at the legislative level through the Strategy for the Development of Tourism and Resorts for the period up to 2026.

It was empirically found that tourism students were mainly motivated by personal and social factors. The very highly success motivated respondents were shown to be willing to take reasonable risks, rather than unreasonable risks. The tourism students with high success motivation had highly developed communicative and organizational skills, whereas the tourism students with average success motivation had below average and low levels of communicative and organizational abilities.

The psychological characteristics of tourism students' competitiveness included high success motivation, readiness to take reasonable risks, sociability and organization.

It is noted that in order to be competitive tourism specialists, the students should take different psychological courses and undergo social and psychological trainings.

Future research may focus on the development of socio-psychological trainings for future tourism specialists in order to develop their motivation for success and communicative and organizational skills.

Key words: competitiveness, tourism specialists, success motivation, risk, communicative abilities, organizational abilities.

Відомості про автора

Березовська Лариса Іванівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Мукачівського державного університету, м. Мукачів, Україна.

Berezovska, Larisa Ivanivna, PhD, Assoc. Prof., Dept. of Psychology, Mukachiv State University, Mukachiv, Ukraine.

E-mail: berezlarisa@gmail.com